

לוח הזמן

צדקה | פשוט לתת

אדר התשע"ה
מרס 2015

מסע בין קבצנים

הרב יצחק דוד גרוסמן

עדי אלטשולר

הליצנית שמגרשת
את הפחד

הארגון שימחק לכם
את החובות

זמן לתת

בין משלוח המנות למתנות
לאביונים אפשר לזהות את
הבסיס לתורה כולה: ערבות
הדדית. אפשר למצוא אותה
בבחור שנתן כליה לזה,
בנערה שתורמת את שיערה
ובחינוך מגיל אפס לצדקה.
מוסף שכולו נתינה

בעקבות הלקופה

גם בדור שבו השטרות והמטבעות מתחילים לחלוף מן העולם והעברות כספיים נעשות בכרטיסי אשראי ובאמצעות הרשת, שקשוק המטבעות בקופת הצדקה הישנה עדיין נשמע < מיוחד: מה עובר על השקל מרגע שהוא נכנס לקופה ועד שהוא מגיע לנוזק

לארגון יש מלאי של קופות צדקה, ורבים מתושבי האזור באים בכל ימות השנה לקחת אותן. אחרים מזמינים משלוח עד הבית.

יצאנו לדרך בשעת בוקר מוקדמת, כשבחוץ טפטוף גשם מציק. שלום, תושב העיר, הכניס אותנו לביתו והציג את מפעל הצדקה הפרטי שלו: ארבע קופות צדקה בחדרי הילדים, ליד מיטותיהם; קופת צדקה נוספת במטבח; עוד אחת בסלון ואחרונה ברכב המאודה המשפחתי.

"הרבי (מליובאוויטש; מה) המליץ שתהיה קופת צדקה אישית ליד כל ילד וששמו הפרטי יהיה כתוב עליה", מסביר שלום את ריבוי הקופות. "הוא גם קרא שתהיה קופת צדקה במטבח, כדי שניתן צדקה לפני הבישול עבור אלה שאין ידם משגת לקנות אוכל. נתינה זו היא מעין תחליף למה שהיה נהוג פעם, שהיו מזמינים עניים לארוחה בבית. זה בדיוק מה שאשתי עושה בכל יום, ולפני הדלקת נרות ביום שישי היא נותנת כפול - גם בעבור השבת. לשמחתי, כך עושים גם ילדיי".

סליחה על השאלה, אבל אתם לא נראים לי מאוד עשירים. לא נגמר לכם הכסף?

"מספיק לתת אפילו קצת בכל פעם", צוחק שלום. "כל נתינה היא מצווה בפני עצמה, ולכן אנחנו מחנכים את הילדים לתת בכל פעם מטבע או שניים. בסופו של דבר מטבע קטן ועוד אחד ועוד אחד מצטברים יחדיו לסכום משמעותי". תורת החסידות ממליצה לתת בכל פעם אפילו מטבע קטן ביותר, מפני שעל ידי כך האדם מזכך את נפשו ומחנך את עצמו ואת ילדיו לנתינה. נוסף על כך, בכל מצווה ומצווה שאדם

מעט כל אחד מאיתנו נתקל בהן בימי חייו. למקצתנו יש אחת כזאת בבית, ולעיתים גם יותר מאחת. אם יש משהו שמאפיין את מדינת ישראל יותר מכול הרי אלה קופות הצדקה:

ברחוב, בסופרים, בחנויות, בבתי הכנסת, בבתי הספר. אין כמעט מבנה בישראל שאין בו לפחות קופת צדקה אחת. בזמן שהעולם כולו הופך ליותר ויותר טכנולוגי ורוב מוחלט מהעברות הכספיים כיום מתבצע באמצעות כרטיסי אשראי או שירותים מקוונים מאובטחים כמו פייפאל - לקופות הצדקה, עם המטבעות המשקשקים, עדיין יש מקום של כבוד. עם זה, רק מעטים יודעים באמת איך זה עובד. כלומר,

אנחנו מחזיקים בבית קופת צדקה, ממלאים אותה ומעבירים את הכסף לארגון כזה או אחר, אבל אין לנו באמת מושג מה המסלול שעוברים המטבעות האלה מהרגע שהם יוצאים מהכיס ועד לרגע שהם מאכילים פיות רעבים אי שם. החלטנו לצלול לתוך אחד התהליכים, ובדרך לנסות להבין למה קופת הצדקה כל כך משמעותית גם היום וללמוד עוד כמה פרטים חשובים בנושא הצדקה והחינוך לנתינה.

נותנים בכל חדר

ארגון "ארוחה חמה" של בית חב"ד בקריית אתא הוא אחד המפעלים החשובים באזור הקריות. בכל יום מספק הארגון, בהנהלת יצחק וייסגלס, ארוחות חמות למאות נזקקים, כשגם ילדים ממשפחות מוחלשות מקבלים מזון ישירות לבית הספר, כדי שלא ירעבו.

מיקי הירשמן

שלוש: "כל נתנה היא מצווה בפני
עצמה, ולכן אנחנו מחנכים את
הילדים לתת בכל פעם מטבע או
שניים. בסופו של דבר זה מצטבר
יחדי לסכום משמעותי"

ההמלצה:
קופת צדקה
בכל רכב

צילום: חיים וייסמן

הכסף ולקחת אותו ליעדו". נתן קליינבורד הוא האיש שאוסף את קופות הצדקה מטעם "ארוחה חמה". הוא מגיע לכל בית ובית, או שהתושבים באים אליו למשרד, ושם הם סופרים שקל לשקל, ביחד. "ברוב המקרים אני יושב אצל האנשים בבית וסופר איתם יחד את הכסף מהקופה כדי שיראו וידעו שהקבלה שאני נותן להם אחר כך מדויקת", הוא אומר. "באותה הזדמנות אנחנו בדרך כלל יושבים עוד קצת ומדברים. אני אוהב את העובדה שזה מאפשר לי ליצור קשרים אישיים עם האנשים". אחרי שקליינבורד ושלוש מסיימים לספור את הכסף, מגיש נתן קבלה על סך 193 שקלים ו-70 אגורות - הסכום שהצטבר בקופת הצדקה - ומעניק אותה לשלום. "זו הקופה של לביא, הבן הבכור שלי", הוא אומר. "זה סכום מאוד יפה בעבור ילד בן עשר, וזה לקח לו פחות מחצי שנה. הילדים האחרים שלי טיפה פחות חרוצים".

המעגל נסגר

אחרי הספירה קליינבורד ממשיך במסע לאיסוף הכסף מקופות הצדקה ברחבי העיר. "יש לנו קופות שמפוזרות ברחבי העיר", הוא מדווח. "יש בחנויות ויש בבתים פרטיים". יצחק וייסגלס, שמנהל את "ארוחה חמה", מוסיף: "בתחילת כל חודש אנחנו אוספים את הכסף ומעבירים אותו למשרד. שם ממיינים ומחליטים מה להעביר לבנק, ובמה להשתמש לרכישת מזון לנזקקים שעוד מעט יגיעו לקחת את האוכל שאנחנו קונים ומבשלים".

יצחק וייסגלס: "בתחילת כל חודש אנחנו אוספים את הכסף ומעבירים אותו למשרד. שם ממיינים ומחליטים מה להעביר לבנק ובמה להשתמש לרכישת מזון לנזקקים"

עושה הוא מושך אור חדש לעולם, ולכן יש חשיבות בכל נתינה, לא משנה מה גובה הסכום, כי כל נתינה היא מצווה בפני עצמה. מובן שמצוות הצדקה מדברת על נתינה לנזקק, אבל מכיוון שלא בכל יום אנחנו פוגשים עניים, אנחנו יכולים לשים מטבע בקופה. עצם ההימצאות של קופת הצדקה בבית, מסביר שלום, מזכירה לנו לתת צדקה. "אנחנו אנשים עסוקים, ולכולנו יש הרבה מחשבות וטרדות במהלך היום", הוא אומר. "גם אני, אילולא היו לי קופות צדקה בבית, ייתכן מאוד שהייתי שוכח".

ולמה ברכב?

"כדי שגם ברכב נקיים את מצוות הצדקה, וזו גם סגולה לשמירה", מחייך שלום. "הלוא כולנו יודעים שהרכב הוא מקום מסוכן, וקופת הצדקה היא מעין קמע ששומר עלינו".

כדי להקל על הילדים לתת צדקה, אחת לשבוע שלום פורט את הכסף הגדול יותר שיש לו ומניח שלל מטבעות לצד קופת הצדקה. "כך הילדים זוכרים לתת צדקה בכל יום, וזה נהפך העבורם למעשה שבשגרה", הוא מסביר. כל הקופות, אגב, מקובעות עם מסמר לקיר "כך הילדים זוכרים לתת צדקה בכל יום, וזה נהפך העבורם למעשה שבשגרה", הוא מסביר. כל הקופות, אגב, מקובעות עם מסמר לקיר ולא נודדות ברחבי הבית. "זה הופך את הבית עצמו ל'בית של צדקה'", הוא אומר. "ככה אנחנו בעצם אומרים שהצדקה היא לא איזה פריט נלווה לחיים אלא חלק בלתי נפרד מאיתנו - בדיוק כמו התמונות של הילדים על הקירות או בארנק".

סופרים ביחד

כדי לגוון ולתת לכמה שיותר עמותות, כמעט לכל קופת צדקה בביתו של שלום יש נמען אחר. אחת של חב"ד, השנייה של ארגון "ארוחה חמה", שלישית של האגודה למלחמה בסרטן והאחרות של ארגוני חסד כאלה ואחרים. "חשוב לי להקפיד לתת לכולם", אומר שלום, "למרות שזה כמובן בסדר לבחור ארגון אחד שקרוב לליבך ולתרומה רק לו את כל הסכום".

הימים הם ימי סוף החודש, ושלום עושה סיבוב בביתו ובוחן את מצב קופות הצדקה. אחרי דקות ספורות הוא חוזר ומודיע: "יש לנו קופת צדקה אחת מלאה. עכשיו זה הזמן להזמין את נתן, לספור את

העבודה של כולנו

למה הטיעון "שהמשלה תעזור לחלשים" הוא רק תירוץ לקמצנות

בספר ההלכה שכתב, "ארבעה טורים", דרש רבי יעקב בן אשר שאת המילה "ונתנו" ניתן לקרוא מימין לשמאל וגם משמאל לימין, ללמדנו שכל מה שאדם נותן לצדקה חוזר אליו והוא אינו מפסיד מכך מאומה. ואכן, מניסיון רב שנים בתחומי הנתנה, צדק "בעל הטורים": כל שאדם נותן לאחר, הוא מרוויח לא פחות ולעיתים אף יותר.

המרכז שבראשו אני עומדת, "מרכז סולם", הוא כזה שנותן מענה לילדים עם צרכים מיוחדים במגוון רחב של לקויות. בניגוד לנהוג במקומות אחרים, שם מקבלים כל הילדים מענה לכל הלקויות תחת קורת גג אחת, אצלנו כל ילד מקבל מענה מקצועי מותאם על פי צרכיו, עבודה שדורשת מקצועיות רבה.

הרעיון העיקרי מבחינתנו הוא לקחת ילדים שיש להם את היכולת ואת הפוטנציאל, ולסייע להם לממש אותם על אף הקשיים. המציאות מלמדת שעבודה אינטנסיבית מאפשרת לילדים לממש את הפוטנציאל ולהשתלב בקהילה. עבורנו, אחת ההתמודדויות הקשות יותר היא עם ילדים שסובלים מלקות קלה. המשמעות במקרים כאלה, מבחינת המדינה, היא שהילדים הללו אינם זכאים לתקצוב מלא למרות שהפוטנציאל שלהם להשתלבות בחברה הוא הגדול ביותר, וכפועל יוצא מזה גם היכולת שלהם להחזיר לחברה היא הגבוהה ביותר. זוהי דוגמה קלאסית לתפיסה ביורוקרטית מוטעית.

בכלל, אחד הטיעונים שנשמעים בקרב אנשים שמתקשים לשלוח את היד לכיס הוא "אם יש בעיה - שהמדינה תטפל בה". ובכן, כמו חלק גדול מארגוני המגזר השלישי גם אנחנו מתוקצבים חלקית באמצעות המפעלים הממשלתיים, אבל הכסף הזה אינו מספיק. כדי לסייע לילדים לקבל שוויון הזדמנויות ולהפוך לחלק שווה בחברה הישראלית, יש צורך בהשקעה גדולה יותר, ואין ספק שזו השקעה משתלמת.

המדינה באמת עושה ככל יכולתה, אבל כדי להשלים את העבודה של המדינה יש צורך בתורמים פרטיים, באזרחים כמו אלה באגודת הידידים שלנו, שכל אחד מהם נותן כפי יכולתו וביחד מצטבר הסכום לתרומה משמעותית שבאמצעותה אנו יכולים להמשיך ולפעול ולעשות צדק עם אותם ילדים שכה זקוקים לכך.

כאן נכנסת לתמונה הערבות ההדדית המפורסמת כל כך בעם היהודי, ערבות הדדית שבלעדיה עמותות כמו "סולם" היו מתקשות לתפקד. ערבות הדדית שבאה לידי ביטוי במתנדבות הנפלאות שלנו, אבל גם בתרומות הכספיות שאנחנו מקבלים ועליהן אנו מודים.

הכותבת היא מנכ"לית עמותת סולם

כל הקופות מקובעות עם מסמר לקיר. "ככה אנחנו בעצם אומרים שהצדקה היא חלק בלתי נפרד מאיתנו", אומר שלום, "כמו התמונות של הילדים"

כעבור זמן לא רב אכן מגיעים הנזקקים, ולמרבה הצער בישראל הנוכחית יש לא מעט כאלה. הנתנה באמצעות קופת הצדקה מהווה בעצם מתן בסתר. לנזקקים אין מושג מי מושג מי מתושבי העיר הוא שתרם את הכסף לארוחה שהם סועדים כעת, וגם לשלום אין מושג לאיזה נזקק הוא תרם הפעם. "בגלל זה אני גם משתדל להימנע מלהגיע למרכז של 'ארוחה חמה'", הוא אומר.

ימים ספורים חולפים, ועוד קופת צדקה בביתו של שלום מלאה עד להתפקע. הפעם הכסף יועבר לטובת ילדים שסובלים משיתוק מוחין. "זה הארגון שהכי קרוב ללבי", הוא מודה. "בן אחותי הוא ילד כזה, וכשרואים מה עושים בשבילו, זה מחמם לי את הלב במיוחד. לכן החלטתי שאת קופת הצדקה ברכב ואת זו שבחדר שלי - אני מקדיש למטרה הראויה הזאת."

הוא עוצר לרגע, מוחה דמעה ומיד מניף את קופת הצדקה לפני שהוא מחזיר אותה למקומה על הקיר, ומשקשק באמצעות המטבעות שבתוכה כמו רעשן בפורים. "אני אוהב את צליל השקשוק הזה", הוא צוחק. "לפעמים אני משקשק ככה לעצמי, כדי לזכור ולהזכיר את המצווה הזאת, שגם בעבורי אין גדולה וחשובה ממנה."

כמה כסף אתם תורמים בממוצע בחודש?

"אנחנו לא סופרים, זה לא לעניין. אני יכול להבטיח לך שאנחנו לא ממש מרגישים את זה בכיס. כל אחד מאיתנו נותן כשיש לו, עשר אגורות פה, חצי שקל שם, לפעמים גם שקל או שניים או עשרה. הרי אם הכסף הזה יישאר בארנק אנחנו נבזבז אותו על שטויות, אז עדיף שהוא יצטבר ויגיע לאנשים שבאמת זקוקים לו, אנשים שהכסף הזה עושה את ההבדל בין רעב ובין שובע. זה באמת עושה לנו טוב לדעת שעזרנו למישהו. זה הסיפור הגדול ביותר. בוא, צדיק, תן גם אתה כמה שקלים".

ויסגלם ואריזות המזון שמיועדות לעניים